

ס פ ר

חזון איש

אבן העזר, נשים

והוא ליקוט כל עניני אה"ע ונשים המכוזרים בכל ספרי חזון איש לפי סדר הטוש"ע
ולפי סדר הדפים במסכתות יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קדושין.
[ובעניני עבדים]

בני ברק

תשנ"א

לפי' ר"י הלוי לריך לחלק בין ז' יב"ש ללא כתב כלל שמוחיתן לענין
פסול דרבנן דבז' יב"ש משמע דכשר לר"א ואין כאן אף פסול דרבנן.

סימן צט

(א) גיטין פ"ח ז' גט מעושה כו', מסקנת הסוגיא דשלא כדון
בישראל וכדון בכותים פסול מה"ת ואע"ג דמלוא
לגרשה מ"מ כיון דגרש ע"י כפי' והכפי' היתה שלא כדון לא מקרי
רלון דכפי' כדון נמי אינו עושה רלון עלמי אלא דסגי ברלון הבא
בכפי' כדון דבעלם עוצתו הוא להתרלות כי עוז הוא לישראל לשמור
מלוא אלא שכפוף ליארו וכשמחלה ע"י כפי' כדון חשיב רלון
[וכמש"כ הר"מ ספ"ז מה"ג ומש"כ שם מאחר שהוא רואה להיות
מישראל ורואה הוא לעשות כל המלות כו' קשה לפרשו אם כונתו ז"ל
חוץ מלגרש, דמי לא עסקין שאינו משמר גם שאר מלות, וכי אין
כופין רק ללדיק גמור, אלא נראה לפרש דר"ל דלולא יארו שתקפו
היה רלון להיות מישראל ולשמור ולעשות והלכך כשכופין אותו
לעשות מלוא חשיב רלון ואפי' מומר כייפינן ל' לגרש ולא נחלקו
הפוסקים בעוש"ע סי' קנ"ד אלא אי כייפינן ל' מטעם מומר אכל
מוכה שחין שהוא מומר לכו"ע כייפינן וכ"כ בשה"ג בסוגין בשם
ריא"ז, ומש"כ הר"מ שם כבר גרש לרלון ר"ל דהוי רלון לענין דיני
התורה] ואין זה אלא במקום דמעשה הכפי' נמי הוי כדון אכל
כשהכפי' שנעשה היה שלא כדון אע"ג דחייב לגרשה הרלון הבא ע"י
כפי' זו לא חשיב רלון לדיני התורה, ונראה דה"ה בכפופו צ"ד של
ישראל בשועי במקום שאין כופין אלא צמילי הגט בעל מה"ת וכ"כ
תו' כתובות ע' א' ד"ה יוליא, וכ"מ ברא"ש פ' הצע"י סי' י"א.
ודעת הר"מ פ"ז מה"ג דכדון בכותים כשר מה"ת כיון דעיקר
הגט מלוא וחובה עליו וכרז משרשיא, ואע"ג דבגמ' אמר
בדותא היא סמכין אסוגיא דב"ז מ"ח א' דנקטה דברי רמ"ש
למסקנא

למסקנה, והא דפריך בסוגין דשלא כדון נמי לפסול י"ל דזכותם
שלא כדון ליכא סרך גיעא כלל ולא שייך נמי למיגזר אטו כדון,
ומיכו ה'ק' צ"י ס' קל"ד דהו"ל למנקט סוגיא דגטין דסוגיא
בדוכתא עדיפא [ועוד דסוגיא דצ"ב אינה מכרעת כל כך וכמ"כ
תו' שם ואף שהוא דחוק איכו דחיק ומוקי חנפשי' דלא מלינו
שיאמר בגמ' בדוכתא הוא ויהי קיים להלכה ע"פ סוגיא אחרת]
ועוד דלא שייך למימר פוסל בדבר שהוא גט כשר מה"ת, ומשמע
בסוגיא דאינו גט רק לפסול לכהונה.

כ' עוד הר"מ דאם טעו צ"ד ואנסוכו או שהיו הדיועות ואנסוכו
הגט כשר מה"ת, והנה דוקא טעו דיש להם כח צ"ד וחייב
לשמוע להם וגמלא דבשעת גירושין היה הדבר כדון, אבל הזידו
הו"ל כהדיוע ואין כאן כח צ"ד כלל והגט בטל אף שהבטל חשב
שכדון עושין מ"מ רצו טעות הוא וחשיב אונס גמור, ואם היה
כדון כן במחיד לא הוי נקיט הר"מ טעו ולא היה משמיע להשמיענו
דאפי' הזידו הגט כשר מה"ת, מיכו הא דכתב הר"מ שהיו הדיועות
ל"ע ולכאורה הדיועות וכוחים חד דינא חית לכו כדמוכח בסוגין
דחרייכו איממעו מלפניהם ולא לפני הדיועות, ואע"ג דמסקינן
דאנן שליחותיכו קעבדינן [ויש ל"ע] הא צ"ד ליכא בשליחות וצ"ד
מוסמכין שהרשו בלתי מוסמכין למידן בשליחותיכו קנסות ונפשות
לאו מידי עבדי, ואי תקנת חכמים הוא לכוף ע"י הדיועות והו"ל
מלוא לשמוע תקנתם א"כ למח לן שליחות דקמאי וי"ל דכשם שאין
צ"ד הדיועות בני עישי ה"ג אין להם כח לתקן שיכופו מחמת
תקנת דכר נשלל מהם כח צ"ד לענין עישי, ותקנו קמאי לכוף
ע"י הדיועות וע"פ תקנתם וגמלא דזו תקנת קמאי שחלה בזמנם
ולדורות] מ"מ לא נתנה השליחות אלא לצ"ד דגמירי וסבירי ובקיאין
בכוראה ולא להדיועות שלא הגיעו לכוראה וע"כ ל"ל דמ"כ הר"מ
הדיועות לאו יושבי קרנות קאמר אלא טעו ע"י חסרון חכמתם
וכ"כ הל"מ ול"ע.

והיכא שדינא למיכף צמילי וכפו בשע"י אע"ג דהזידו בדבר
אפשר לדעת הר"מ כשר מה"ת כדון כוחים שכפו כדון
דאע"ג דהכפ"י שלא כדון מ"מ כשר מה"ת כיון דעיקר הגט מלוא,
מיכו אין כן דעת תו' והר"א ש וכמ"כ לעיל, וכן בעיקר הדין
בכוחים שכפו כדון לדעת תו' והר"א ש פסול מה"ת דלא קיי"ל
כרמ"ש וכ"ד תו' צ"ב מ"ח א', ולפי דבריהם גם צ"ד של ישראל
שטעו וכפו שלא כדון פסול מה"ת וכ"כ בשב"ג צ"ש ריא"ז,
ולדבריהם צ"ד של ישראל שטעו וכפו שלא כדון נמי פסול מה"ת
דקיי"ל כסוגיא דגטין דישאל שכפו שלא כדון פסול מה"ת ואינו
פוסל אלא מדרבנן וכדפרש"י, וכ"ד רמב"ן כתובות ס"ג ב' וז"ל וכל
מי ששומע למי שמורה כך כו' עושה גמור הוא ומרבה ממזרים
בישראל ומתיר א"א וקשין לעולם כו' ואחרי דעת תו' והר"א ש
והרמב"ן וריא"ז והכי סוגיא דשמעתא כמ"כ צ"י ס' קל"ד הכי
נקטין וכ"פ צ"ש ס' קל"ד סק"י, [ומש"כ שם צ"ש ע"ז להסתפק
שם קדשה אחר אם לריבך גט משני משום גזירה הדבר מבואר
בר"ן דא"ל גט משני] ונראה דאם עברו וכפו לחולה שאינו יכול
להריות אין להקל מחמת ס"ס בדאורייתא דלמא הלכה כהר"מ דכופין
לכתחלה וכמ"כ לק' ס' ק"ח סק"י, ואח"ל דאין כופין לכתחלה דלמא
הלכה כהר"מ דאם טעו וכפו שלא כדון כשר מה"ת, דאפשר דעת
הר"מ יחידאה להכשיר מה"ת, וגם לא שייך כאן טעות כיון דלא
הוכרע בשו"ע ס' ע' אי כופין ומספיקא אין כופין ואם כפו הרי
הזידו לכוף שלא כדון, ואי באמת הדין דאין כופין פסול מה"ת
אף לדעת הר"מ, ובח"ס שהביא צפ"ת ס' ע' סק"ג כתב להקל
בזה ולא נראה.

והא דגע המעושה בכוחים שלא כדון אינו פוסל לכהונה נראה
דדוקא במקום שאינו חייב לגרשה אבל היכי דהכפ"י צמילי
וכפו בשע"י פסול ופוסל ולמ"כ לעיל לדעת הר"מ כשר מה"ת.

דבשעת גירושין אין גירושין כשרים
והר"ן הוי דברים שצב ועוד דאין
אם מגרש סתמא וזהו כדון חשיב
ג, אי חשיב כהדיוע שיהא גט צב, ו
דברים שצב דמסתמא אין כאן ממש
רצו, וכ"כ בשב"ג
י"ז לע"י בחייבוו חכמים לגרש
שחייבוו שלא כדון, אי חשיב
קל"ד וס' קל"ד] שאם נשבע לגרש
לאונס וכתבו דמן כדון לא הוי אונס
דאם הוא אונס משום מלוא חשיב
משום מלוא לשמוע נמי חשיב אונס,
הוי ידע שאינו חייב לא היה מגרש,
טעות שהרי היה מוכרח לגרש כו'
אונס.
ובעיקר הדין נשבע לגרש ל"ע
ע"כ רצונו שיהא הגט ק
ולא דמי לאנסוכו בשע"י דאינו טע
מלכותו ואין כאן רצון, הגט מלמך
אונס הוא ע"פ חיוב חכמים ואי ש
נשבע האונס כדון ואף אם יכנס
כדון נותן דהגט כשר [וכ"כ צ"ש
צ"י ס' קל"ד וכ"כ צ"ש צ"ש
ומיכו י"ל שאם היה השבעה
דשבעת אונס נמי שבעה הוא]
חשיב גט מעושה שלא כדון אע"ג
דחלתו שלא כדון, אבל עדיין לא
כיון דחייב להכנס השתא צב של
כדון כשר ול"ע, ואולי כה"ג הוי
גטו גט משום דחשיב אונס
ג) וכן יש ל"ע במש"כ צ"י ס'
שיעבד עלמו קנס אם
דחילתו ברצון, ולמח לי טעם זה
חייב מן הדין באותו קנס ואינו י
מימון איירי בקנס עלמא לאדון ה
כדון אלא שהוא אונס נישא, אלו
עולם אם אינו מגרש ע"כ לר"ן
לי' אם לא יחול הגט, ומבא ד
לחנאי בע"כ אין ראי' דכר גמ
מלמא אחר
עוד הביא צ"י תשובת רשב"א
הקנס חשיב גט מעושה
ואמנם הדבר תימא למח חשיב
לרשב"א דמודעא מהני אלא דא
כיון דחייב מן הדין הקנס מאי
דפסק רשב"א דהגט בטל לר"ן
כסות לאו ראי' דהתם נכפחו
שרצונו לפטר משכ"ו ודאי לאו
מן הקנס, ואי מיירי רשב"א
אסמכתא או שלא היה קיין כדון
ובגזילה נישא הכל, ולפ"ז לא פלי
מן הדין או שנתחייב קנס לאינו
ישראל הלוכה שלא מן
בב"י שם הביא תשובת רשב"א
אונס כיון שלא הטהו, ו
רבותו הטרפתיים שהביא
לחנאי דזה חשיב אונס, איברא
לע"פ

לכחולה וכמש"כ לק' סי' ק"ח סק"י, ואת"ל דחין כופין נכחמה דלמח
הלכה כהר"מ דאם טעו וכפו שלא כדין כשר מה"ת, דאפשר דדעת
הר"מ יחידאה להכשיר מה"ת, וגם לא שייך כאן טעות כיון דלא
הוכרע צשו"ע סי' ע' אי כופין ומספיקא אין כופין ואם כפו הרי
הזידו לכופ שלא כדין, ואי צאמת הדין דאין כופין פסול מה"ת
אף לדעת הר"מ, וצח"ס שהציא צפ"ת סי' ע' סק"ג כתב להקל
בזה ולא נראה.

והא דגע המעושה זכותים שלא כדין אינו פוסל לכהונה נראה
דדוקא במקום שאינו חייב לגרשה אבל היכי דהכפי' צמילי
וכפו צשו"ע פסול ופוסל ולמש"כ לעיל לדעת הר"מ כשר מה"ת.

(ב) נראה דיש ג' דרכים צגע מעושה, א, אם נתחדש אללו
רלון גמור אחר הכפי' שלא מחמת הכפי' ואז הדין
נותן דאפי' אם כפיהו שלא כדין כשר, ואם אמר כן קדם הגע,
נאמן ולא חשיב גע מעושה, ומיהו אם אמר כן אחר הגע לא מהני

דנשעת גירושין אין גירושין כשרים לפנינו וקמן חונם ולא רלון
והרלון הוי דברים שכלז ועוד דאין כאן עדים בשעת גירושין, ב
חם מגרש סתמא וזזה כדן חשיב רלון ושלח כדן חשיב חונם,
ג, חי חשיב כהדיא שיהא הגע בטל, וזזה ג"כ כדן כשר משום דכוי
דברים שכלז דמסתמא אין כאן מחשבה בפועל נכטנ חלה חסרון
רלון, וכ"כ בשב"ג בשם רי"א ז"ל.

י"ז לע"י בחייבוכו חכמים לגרש ולא כפוכו בשועי, ונמלא
שחייבוכו שלא כדן, חי חשיב חונם ומכא דכתבו [בב"י ס"י
קל"ד וס"י קנ"ד] שאם נשבע לגרש יתירוהו קדם דלא ליהוי דומה
לאונם וכתבו דמן הדין לא הוי חונם כיון דנשבע מעלמו משמע
דאם הוא חונם משום מלוא חשיב חונם, וא"כ אם הוא חונם
משום מלוא לשמוע נמי חשיב חונם, ועוד דחשיב גע בטעות דאילו
הוי ידע שאינו חייב לא היה מגרש, אבל באונסוכו בשועי אין כאן
טעות שהרי היה מוכרח לגרש כדי להכליל, חלה התם בטל משום
חונם.

ובעיקר הדין נשבע לגרש ז"ע דלמה זה דומה לאונם הלא
ע"כ רלון שיהא הגע קיים דאל"כ יעבור על שזעתו
ולא דמי לאונסוכו בשועי דאילו עושה חלה לפניו כדי שיניחוהו
מלהכותו ואין כאן רלון, הגע שלמך כל חותן שכופין אותו להוליא
חונם הוא ע"פ חיוז חכמים ואי שא"ה שהחונם כדן ה"ג השתא
שנשבע החונם כדן ואף אם יכופו אותו בשועי לקיים שזעתו
כדן נותן דהגע כשר [וכ"כ בתשובת הר"י בן הרא"ש שהביא
ב"י ס"י קל"ד וכ"כ דרשב"ל שהביא ב"י שם בלוחו חזיו לגרש]
ומיחו ז"ל שאם היתה השזועה ג"כ באונם [חילו היה הדין
שזועת חונם נמי שזועה היא] ואח"כ כפוכו לקיים שזעתו
חשיב גע מעושה שלא כדן חשיב דהשתא כופין אותו כדן כיון
דחלתו שלא כדן, אבל עדיין לריך טעם למה יהא הגע בטל
כדן כשר ול"ע, וחלוי כה"ג הוי שזועה שאי אפשר לקיימה דאין
געו גע משום דחשיב חונם ולא חלה שזועה כלל.

ג) וכן יש לע"י במש"כ ב"י ס"י קל"ד בשם ה"ר מימון ז"ל שאם
שיעבד עלמו קנס אם לא יגרש לא חשיב חונם כיון
דחילתו ברלון, ולמה לי טעם זה תיפוק ל"י דהוא כפי' כדן שהרי
חייב מן הדין באותו קנס ואינו נפטר אם לא יגרש, ואי ה"ל
מימון חייבו באותו קנס ואינו נפטר אם לא יגרש, ואי ה"ל

חל דכוחים
גור אטו כדן,
נשעין דסוגיא
כל כך וכמש"כ
ש"י דלא מלינו
סוגיא אחרת]
מכ"ה, ומשמע
יועוה ואונסוכו
כח ב"ד וחייב
יין, אבל הזידו
קף שהבעל חשב
מור, ואם היה
שמיט להשמיטנו
שהיו הדיוטות
בדמוכה בסוגין
חש"ג דמסקינן
בשליחות וב"ד
קנסות ונפשות
הדיוטות והו"ל
י"ל דכשם שאין
שיכופו מחמת
הזו קמאי לכופ
י שחלה בזמנ
וסבירי ובקילאין
ל דמש"כ הר"מ
חסרון חכמתם
דכידו בדבר
זיס שכתו כדן
יקר הגע מלוא,
מן בעיקר כדן
היה דלא קיי"ל
ב"ד של ישראל
ג"כ בשם רי"א ז"ל,
נמי פסול מכה